សៀវភៅបច្ចេកទេស ស្តីពី

ផលិតកម្មល្ងសរីរាង្គ

ការអនុវត្តកសិអេកូឡូស៊ី

ចងក្រងដោយ៖ **អង្គការអ្នកក្សេត្រសាស្ត្រ និងពេទ្យសត្វគ្មានព្រំដែន** (AVSF)

សហការជាមួយ៖ **សហភាពសហគមន៍កសិកម្ម ព្រះវិហារមានជ័យ** (PMUAC)

ខែសីហា ២០២៤

ឧបត្ថម្ភដោយ៖

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម 2
១. អ្វីទៅជា ការដាំល្ហុសរីរាង្គ? 3
១.១ ការដាំល្ហុសរីរាង្គ និងការដាំល្ហុតាមទម្លាប់ 3
១.២ ផលប្រយោជន៍នៃការដាំល្ហុសរីរាង្គ 3
២. រយៈពេលនៃការកែប្រែដី និងតំបន់ការពារ 4
២.១ រយៈពេលនៃការកែប្រែដី(Conversion period) 4
២.២ តំបន់ការពារ (Buffer zone) 4
៣. ប្រភេទដី 5
៤. បច្ចេកទេសដាំ និងការថែទាំ 6
៤.១ ការជ្រើសរើសពូជ 6
៤.២ ការរៀបចំដី 7
៤.៣ វិធីសាស្ត្រដាំដុះ 9
៤.៤ ការថែទាំដំណាំ 11
៥. ការប្រមូលផល និងក្រោយពេលប្រមូលផល 17
៥.១ ការប្រមូលផល 17
៥.២ ក្រោយពេលប្រមូលផល 18
៦. ការវិភាគសេដ្ឋកិច្ច 22
ឯកសារយោង 24

សេចក្តីផ្តើម

ដំណាំល្ង គឺស្ថិតនៅក្នុងគ្រួសារ Pedaliaceac និងត្រូវបានអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រហៅថា Sesamum indicum។ វាជាដំណាំមួយក្នុងចំណោមដំណាំដែលមានវ័យចាស់ៗជាងគេនៅលើពិភពលោក និងត្រូវបានរកឃើញដំបូងគេនៅឧបទ្វីបអាព្រិច បន្ទាប់មកប្រទេសចិន ឥណ្ឌា និងប្រទេសផ្សេងៗទៀត រួមទាំងប្រទេសកម្ពុជាយើងផងដែរ។ នៅប្រទេសកម្ពុជាយើង មានពូជល្ង ២ ប្រភេទដែលកសិករនិយមដាំគឺ ល្ងស និង ល្ងខ្មៅ។

ល្ង គឺជាប្រភេទដំណាំដែលមានភាពធន់ទ្រាំទៅនឹងភាពរាំងស្ងួត ដោយសារប្រព័ន្ធឫសរបស់វាចាក់ចូលជ្រៅទៅក្នុងដី។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី ល្ងក៏ត្រូវការសំណើមសម្រាប់ការដុះលូតលាស់ផងដែរ ហើយដែលត្រូវការកម្រិតកម្ពស់ទឹកភ្លៀងពី ៥០៨ ទៅ ៦៦០មីលីម៉ែត្រ ក្នុងមួយវដ្តជីវិតរបស់វា។ ចំពោះតម្រូវការសីតុណ្ហភាពដែលសមស្របរបស់វា គឺចាប់ពី ២៥ អង្សាសេឡើងទៅ។ ក៏ប៉ុន្តែ បើសីតុណ្ហភាពក្រោម ២០អង្សាសេ ការលូតលាស់របស់វា ត្រូវបានកាត់បន្ថយ/យឺត។

ដំណាំល្ង បានផ្តល់នូវផលប្រយោជន៍ជាច្រើន និងសម្បូរទៅដោយសារជាតុចិញ្ចឹម សម្រាប់ការទ្រទ្រង់រាងកាយរបស់មនុស្ស និងសត្វ រួមមាន ប្រូតេអ៊ីន ជាតិដែក កាល់ស្យូម កាបូនអ៊ីដ្រាត វីតាមីនបេ១(B1) ជាដើម។ ដំណាំល្ង ជារុក្ខជាតិដែលសម្បូរសារជាតុប្រេងខ្ពស់(៥០%) ដែលគេយកមកចម្រាញ់ជា ប្រេងឆាក្នុងការចម្អិនអាហារ និងជាវត្ថុធាតុដើម សម្រាប់ការផលិតសាប៊ូដុសខ្លួន សាប៊ូកក់សក់ ថ្នាំលាប ទឹកអប់ ជាដើម។ បន្ថែមពីនេះ ល្ង ក៏ត្រូវបានយកទៅផលិតជា ឱសថក្នុងការព្យាបាលជំងឺផ្សេងៗទៅតាមការនិយម និងផលិតជាថ្នាំកម្ចាត់សត្វល្អិតផងដែរ។

១. អ្វីទៅជា ការដាំលូសរីរាង្គ?

១.១ ការដាំលូសរីរាង្គ និងការដាំលូតាមទម្លាប់

❖ ***ការដាំលូសរីរាង្គ*** គឺសំដៅលើការដាំដុះលូដែលអនុវត្តតាមគោលការណ៍ធម្មជាតិ និងតាមស្តង់ដារសេរីរាង្គណាមួយដែលបានកំណត់យក ដោយមិនប្រើប្រាស់ធាតុចូលគីមីហាមឃាត់(ជីគីមី ថ្នាំពុលកសិកម្ម) ដែលនាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់និរន្តរភាពនៃប្រព័ន្ធជីវចម្រុះ សកម្មភាពជីវសាស្ត្រដី សុខុមាលភាពមនុស្ស និងសត្វ។

❖ ***ការដាំលូតាមទម្លាប់*** គឺជាការដាំដុះលូដែលមិនឆ្លើយតបតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់ស្តង់ដារសេរីរាង្គដែលបានកំណត់យក ដោយប្រើប្រាស់ធាតុចូលកសិកម្មដែលមានផ្ទុកសារធាតុគីមីហាមឃាត់ (ជីគីមី ថ្នាំសម្លាប់ស្មៅ សត្វល្អិត ជំងឺ)។

១.២ ផលប្រយោជន៍នៃការដាំលូសរីរាង្គ

ផលប្រយោជន៍នៃការដាំលូសរីរាង្គ

ផ្នែកក្សេត្របរិស្ថាន
- កាកសំណល់លូសរីរាង្គធ្វើជាជីកំប៉ុស្តិ៍ និងជាគម្របដីដែលជួយការពារដីពីការបាត់បង់ជីជាតិ ដោយការរំហួត ឬការហូរច្រោះ
- ជួយឲ្យពពួកម៉ាក្រូ និងមីក្រូសរីរាង្គនៅក្នុងដីកើនឡើង
- រក្សាជីវចម្រុះ សត្វមានប្រយោជន៍ចំពោះដំណាំ
- ខ្យល់ ទឹក និងដីមិនមានផ្ទុកសារជាតិពុល
- ជួយកាត់បន្ថយការកើនឡើងកម្តៅផែនដី

ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច
- លូសរីរាង្គមានតម្លៃខ្ពស់សមរម្យ
- កាត់បន្ថយការចំណាយលើការទិញថ្នាំពុលកសិកម្ម (ជីគីមី ថ្នាំពុលកសិកម្ម...)
- កាត់បន្ថយការនាំចូលធាតុចូលកសិកម្មពីខាងក្រៅ

ផ្នែកសុខភាព
- ផលិតផលលូសរីរាង្គមានគុណប្រយោជន៍ចំពោះសុខភាពមនុស្ស (គ្មានផ្ទុកសារធាតុគីមី...)
- រួចផុតពីបរិភោគអាហារដែលមានផ្ទុកសារជាតិគីមី
- កាត់បន្ថយការចំណាយលើការព្យាបាលជំងឺ

ផ្នែកសង្គម
- អាចដាំលូសរីរាង្គបាន ទោះបីធនធានរបស់កសិករមានតិចតួច
- អារម្មណ៍កក់ក្តៅពេលបរិភោគលូសរីរាង្គដែលដាំដោយខ្លួនឯង
- មានមោទនភាព និងទំនាក់ទំនងល្អក្នុងសង្គម តាមរយៈការចេះចែករំលែកចំណេះដឹងពីការដាំដុះលូសរីរាង្គ និងបង្កើតការងារក្នុងតំបន់
- កាត់បន្ថយការធ្វើចំណាកស្រុក

២. រយៈពេលនៃការកែប្រែដី និងតំបន់ការពារ

២.១ រយៈពេលនៃការកែប្រែដី(Conversion period)

រយៈពេលនៃការកែប្រែដី សំដៅដល់រយៈពេលអន្តរកាលណាមួយ ក្នុងការកែប្រែដីកសិកម្មធ្វើតាមទម្លាប់ ទៅជាដីដាំល្ងសរីរាង្គ ដើម្បីធ្វើឱ្យគុណភាពដី សុខភាពដី និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីប្រសើរឡើង និងកាត់បន្ថយកាកសំណល់សារធាតុគីមីពុលក្នុងដី។

➢ **លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃការកែប្រែដី**

- ជាដីចម្ការ/ស្រែដែលមិនធ្លាប់ប្រើសារធាតុគីមីហាមឃាត់ ក្នុងរយៈពេលយ៉ាងតិច **៣ ឆ្នាំ** (**៣៦ខែ**) កន្លងមក ។
- រយៈពេលកែប្រែដី ចាប់ផ្តើមគិតពីដំបូង នៅពេលដែលកសិករបានជូនដំណឹង និងបំពេញពាក្យស្នើសុំចូលជាសមាជិកក្រុមកសិករល្ងសរីរាង្គ ហើយបានអនុវត្តតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្តង់ដារសរីរាង្គបានកំណត់។
- ក្នុងអំឡុងពេល ដីស្រែដែលកំពុងកែប្រែនេះ ត្រូវអនុវត្តតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្តង់ដារសរីរាង្គទាំងស្រុង ដោយមិនអាចបន្តធ្វើតាមទម្លាប់ចាស់ឡើយ។

គំនូសបំព្រួញរយៈពេលនៃការកែប្រែដីទៅជាដីដាំល្ងសរីរាង្គ

ឆ្នាំទី ១ (១២ខែ)	ឆ្នាំទី ២ (១២ខែ)	ឆ្នាំទី ៣ (១២ខែ)	ក្រោយរយៈពេល ៣ឆ្នាំ (៣៦ ខែ)
✗	✗	✗	✓
រយៈពេលនៃការកែប្រែដីបានពេញលេញ៖ ៣៦ ខែ			ដំណាំល្ង អាចលក់ជា "សរីរាង្គ"

២.២ តំបន់ការពារ (Buffer zone)

តំបន់ការពារ សំដៅដល់តំបន់ដែលខណ្ឌចែកព្រំប្រទល់ រវាងទីតាំងផលិតកម្មកសិកម្មសរីរាង្គ និងទីតាំងផលិតកម្មកសិកម្មតាមទម្លាប់។

ទីតាំងចម្ការ ឬស្រែដាំដុះល្ងសរីរាង្គ ត្រូវតែរៀបចំ និងកំណត់តំបន់ការពារឱ្យច្បាស់លាស់ ដើម្បីការពារ និងបញ្ចៀសនូវហានិភ័យនានា (ការឆ្លងសារធាតុគីមី និងការលាយឡំធាតុកខ្វក់ចូលទីតាំងដាំល្ងសរីរាង្គ)។ ការកំណត់តំបន់ការពារ គឺមិនមានក្បួនខ្នាតច្បាស់លាស់ទេ តែវាបត់បែនអាស្រ័យទៅតាមទីតាំងចម្ការ និងលក្ខខណ្ឌភូមិសាស្ត្រនៃតំបន់ដាំល្ងសរីរាង្គនោះជាក់ស្តែង។

២. គន្លឹះនៃការអនុវត្តល្អក្នុងការកំណត់តំបន់ការពារៈ

- ជ្រើសរើសទីតាំងដាំល្ងសរីរាង្គឱ្យខ្ពស់ជាង ទីតាំងផលិតកម្មកសិកម្មតាមទម្លាប់អ្នកជិតខាង
- ធ្វើទំនប់ ឬលើកភ្លឺឱ្យបានធំ និងរឹងមាំ
- ដាំរុក្ខជាតិធ្វើជារបងរស់ ដើម្បីការពារការសាយភាយសារធាតុគីមីហាមឃាត់ពីដំណាំអសរីរាង្គអ្នកជិតខាង
- ជីកប្រឡាយបង្ហូរ និងបញ្ចៀសទឹកជុំវិញចម្ការល្ងសរីរាង្គអ្នក ដើម្បីបង្វែរផ្លូវទឹកពីដំណាំអសរីរាង្គអ្នកជិតខាង។

៣. ប្រភេទដី

ល្ង គឺជាដំណាំមួយប្រភេទដែលអាចដាំដុះនៅលើសណ្ឋានដីបានច្រើនប្រភេទ។ ប៉ុន្តែប្រភេទដីដែលអាចដុះលូតលាស់ល្អបំផុត គឺដីល្បាប់ ដែលមានវាយនភាពល្អ មានជីជាតិ និងមានកម្រិតតម្លៃនៃប៉េហាស់ដី(pH)នៅចន្លោះពី ៥ ទៅ ៧។

ដំណាំល្ង មានប្រព័ន្ធឫសសម្រាប់ដឹកនាំសារធាតុចិញ្ចឹមពីក្នុងដីបានយ៉ាងល្អ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត វាមានភាពធន់ទ្រាំជាមួយដីដែលមានជាតិប្រៃទាបបំផុត និងអាកាសធាតុស្ងួត(ភាពរាំងស្ងួត)បានយូរជាងដំណាំមួយចំនួន ក៏ប៉ុន្តែវាមិនអាចធន់ទ្រាំទៅនឹងភាពជាំទឹកនៃដីបានយូរឡើយ។

៤. បច្ចេកទេសដាំ និងការថែទាំ

៤.១ ការជ្រើសរើសពូជ

ពូជដំណាំល្ង ដែលប្រជាកសិករនិយមដាំដុះសព្វថ្ងៃនេះ គឺមាន ២ ប្រភេទ៖

ល្ងស

ល្ងខ្មៅ

❶ **ល្ងស** ជាប្រភេទល្ងដែលមានអាយុកាលដាំដុះខ្លីជាង ឬស្រាលជាងល្ងខ្មៅ។ អាយុកាលរបស់វា មានរយៈពេលពី ៧០ថ្ងៃ ទៅ ៩០ថ្ងៃ ដោយគិតចាប់ថ្ងៃដាំដុះ រហូតដល់ថ្ងៃប្រមូលផល។

❷ **ល្ងខ្មៅ** ជាប្រភេទល្ងដែលមានអាយុកាលដាំដុះវែងជាង ឬក៏ធ្ងន់ជាងល្ងស។ អាយុកាលរបស់វា មានរយៈពេលពី ៩០ថ្ងៃ ទៅ ១៥០ថ្ងៃ ដោយគិតចាប់ថ្ងៃដាំដុះ រហូតដល់ថ្ងៃប្រមូលផល។

✍ គន្លឹះនៃការអនុវត្តល្អក្នុងការជ្រើសរើសពូជ

- ជាពូជសុទ្ធល្អ សាច់ណែនល្អ មិនស្លៀតស្វិត និងស្គាល់ប្រភពច្បាស់លាស់
- ផ្តល់ទិន្នផលខ្ពស់
- មានដំណុះចាប់ពី ៨៥%ឡើង ហើយគ្មានជំងឺ និងសត្វល្អិតបំផ្លាញ
- ធន់នឹងលក្ខខណ្ឌអាកាសធាតុ និងកត្តាចង្រៃនានាក្នុងតំបន់ដាំដុះ
- មានតម្រូវការច្រើននៅលើទីផ្សារ និងតំលៃខ្ពស់សមរម្យ។

គ្រាប់ពូជល្ងដែលអនុញ្ញាតឱ្យដាំ

- ពូជល្ងសរីរាង្គ
- ករណីគ្មានពូជល្ងសរីរាង្គ គ្រាប់ពូជល្ងធម្មតាដែលគ្មានត្រាំ/ប្រឡាក់ថ្នាំគីមីហាមឃាត់ អនុញ្ញាតឱ្យដាំបាន ប៉ុន្តែត្រូវលាងសម្អាត មុនធ្វើការដាំដុះ។
- ការស្តុកគ្រាប់ពូជល្ង គឺត្រូវស្របតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់ស្តង់ដារសរីរាង្គដែលបានកំណត់ ដូចជា ប្រើសំបកបាវថ្មី/ស្អាត កន្លែងទុកល្ងគ្មានការឆ្លងសារធាតុគីមីហាមឃាត់។

⚠ គ្រាប់ពូជល្ងហាមដាំ

- ហាមដាំគ្រាប់ពូជល្ង ដែលជាផលិតផលសារពាង្គកាយកែច្នៃសេ្បណេទិច (GMO)។
- ហាមដាំគ្រាប់ពូជល្ងអសរីរាង្គ ដែលមានត្រាំ/ប្រឡាក់ថ្នាំគីមី ឬលាយឡំធាតុកខ្វក់ ឬប្រព្រឹត្តិកម្មគីមី ។

៤.២ ការរៀបចំដី

ក) ការជ្រើសរើសទីតាំង

ល្ង អាចដាំដុះបានស្ទើរគ្រប់ប្រភេទដីទាំងអស់ ក៏ប៉ុន្តែដីដែលសមសម្រេបបំផុតគឺប្រភេទដីល្បាប់ និងដីស្រស់ទឹកបានល្អ (មិនដាំទឹក)។

✍ គន្លឹះនៃការអនុវត្តល្អក្នុងការជ្រើសរើលទីតាំង

- ជ្រើសរើសដីទួល ផ្ទៃរាបស្មើ និងមានប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកបានល្អ (មិនដាំទឹក)។
- ជ្រើសរើសដីដែលមានជីជាតិល្អ ជាពិសេសដីល្បាប់។
- ចៀសវាងជ្រើសរើសដីទំនាបដែលមិនជ្រាបទឹកល្អ(ដាំទឹក) ឬគ្មានប្រព័ន្ធរំដោះទឹក។

ខ) ការរៀបចំដី

ការរៀបចំដី មានសារសំខាន់ណាស់សម្រាប់ការដាំដុះល្ង ពីព្រោះវាជួយឱ្យដំណាំល្ង ដុះលូតលាស់បានល្អ មានសុខភាពរឹងមាំ កាត់បន្ថយការបំផ្លាញពីកត្តាចង្រៃនានា និង ផ្តល់ទិន្នផលខ្ពស់។ ដូច្នេះ ការរៀបចំដីបានល្អបានផ្តល់នូវអត្ថប្រយោជន៍៖

- ធានានូវរចនាសម្ព័ន្ធដីសមស្របជាមួយនឹងការលូតលាស់ឫសរឹងមាំ សម្បូរសារធាតុចិញ្ចឹម និងការចាប់យកទឹក ដែលធ្វើឱ្យល្ងលូតលាស់បានលឿន។
- ធ្វើឱ្យកាកសំណល់សរីរាង្គផ្សេងៗនៅលើដីនោះ បានរលួយចូលទៅក្នុងដី ក្លាយជាជីធម្មជាតិ ក្នុងការជួយបង្កើនជីជាតិដី។
- ជួយកម្ចាត់សមាសភាពចង្រៃ ដូចជា ស្មៅចង្រៃ សត្វល្អិតក្នុងដី (កណ្តៀរ ស្រមោច...) ដែលអាចរំខានដល់ការលូតលាស់របស់ដំណាំល្ង។

✍ គន្លឹះនៃការអនុវត្តល្អក្នុងការរៀបចំដី

- ភ្ជួរដីឱ្យបានឆាប់ នៅពេលដីសើម ដើម្បីឱ្យដីបែកម៉ត់ល្អ បង្កើតរចនាសម្ព័ន្ធដីល្អ និងធ្វើឱ្យរាបស្មើ។
- បើគ្មានដាំដំណាំគម្របដីទេ ត្រូវភ្ជួរដី ដើម្បីសម្អាតស្មៅ និងកាកសំណល់រុក្ខជាតិឱ្យបានកាន់តែឆាប់ បន្ទាប់ពីប្រមូលផលរួច។
- ត្រូវភ្ជួររាស់យ៉ាងហោចពី ២ ទៅ ៣ដង មុននឹងធ្វើការដាំដុះល្ង៖
    - ភ្ជួរដីលើកទី ១ (ភ្ជួរដោស់ដី) ត្រូវភ្ជួរជម្រៅពី ២ ទៅ ២,៥ តឹក ហើយត្រូវហាលដីឱ្យបាន ៧-១០ថ្ងៃ មុននឹងភ្ជួរលើកទី២។

- ភ្ជួរដីលើកទី ២ គឺត្រូវភ្ជួរជម្រៅ ១,២ ទៅ ២ តឹក។ ករណី ដីមិនសូវសម្បូរជីជាតិគ្រប់គ្រាន់ ត្រូវដាក់ជីទ្រាប់បាត (ជីធម្មជាតិ ជីកំប៉ុស្ដិ៍ លាមកសត្វ...) ដោយពង្រាយឱ្យពេញដី មុនពេលចាប់ផ្ដើមភ្ជួរ។
- ក្រោយភ្ជួររួច ត្រូវរាស់ដីឱ្យបានពី ២ ទៅ ៣ ដង ធ្វើបែបនេះឱ្យដីម៉ត់ល្អ និងដីធូរមិនក្ដាំងរឹង។

• ធូតចង្អូរជារង និងរៀបចំប្រព័ន្ធរំដោះទឹកនៅជុំវិញស្រែ។

⚠ បម្រាម/លក្ខខណ្ឌតម្រូវ

➢ ត្រាក់ទ័រ ឬគោយន្តភ្ជួររាស់ មិនត្រូវប្រើប្រាស់លាយឡំគ្នា រវាងចម្ការល្ងសរីរាង្គ និងដំណាំអសរីរាង្គឡើយ។ ករណីប្រើប្រាស់លាយឡំគ្នា ត្រាក់ទ័រ ឬគោយន្តភ្ជួរនោះ ត្រូវលាងសម្អាតដោយប្រើទឹកស្អាត ឬវិធីផ្សេងៗ ដែលធានាថា គ្មានការឆ្លងសារធាតុគីមីហាមឃាត់ មុននឹងយកទៅភ្ជួររាស់ដីចម្ការល្ងសរីរាង្គ។

➢ ហាមបាញ់ថ្នាំសម្លាប់ស្មៅ ឬព្រៃល្បាស់ ឬសារធាតុគីមីហាមឃាត់ទាំងអស់ នៅមុនពេល និងក្រោយពេលភ្ជួររាស់ដីចម្ការល្ងសរីរាង្គ។

៤.៣ វិធីសាស្ត្រដាំដុះ

ក) ពេលវេលាដាំដុះ

ដំណាំល្ង ត្រូវបានគេដាំ ២ ដងក្នុងមួយឆ្នាំ គឺនៅរដូវវស្សា និងរដូវប្រាំង។

- ○ នៅរដូវវស្សា គេច្រើនដាំដុះនៅដើមរដូវវស្សា និងនៅពាក់កណ្ដាលរដូវវស្សា រវាងខែកញ្ញា និងខែតុលា។
- ○ នៅរដូវប្រាំង គេច្រើនដាំដុះនៅពាក់កណ្ដាលរដូវប្រាំង និងនៅចុងរដូវប្រាំង រវាងខែមីនា និងមេសា។

☞ **<u>ចងចាំ</u>៖** ការដាំល្ងនៅដើមរដូវវស្សា គឺត្រូវលៃយ៉ាងណាឱ្យពេលប្រមូលផល ចៀសផុតពេលភ្លៀងច្រើន និងជាប់ៗគ្នា ដែលនាំឱ្យពិបាកទាំងការប្រមូលផល និងទាំងការហាលសម្ងួត។

ខ) ការជាស់ដំណេកគ្រាប់

ដើម្បីជំរុញដំណុះគ្រាប់ឱ្យដុះបានល្អ គេត្រូវជាស់ដំណេកគ្រាប់ល្ងជាមុនសិន មុននឹងធ្វើការដាំដុះ។ វិធីងាយៗក្នុងការជាស់ដំណេកគ្រាប់ មានដូចតទៅ៖

- យកគ្រាប់ល្ងដែលស្ងួតដាក់ហាលថ្ងៃយ៉ាងតិចពី ១ ទៅ ២ ម៉ោងនៅក្រោមពន្លឺព្រះអាទិត្យ (ការអនុវត្តល្អ គឺនៅចន្លោះពីម៉ោង ៩ ដល់ ១១ ព្រឹក)។
- ត្រូវឧស្សាហ៍រាវ ដើម្បីឱ្យគ្រាប់ល្ងទាំងអស់បានទទួលត្រូវពន្លឺស្មើៗគ្នា។
- ត្រូវបេក់សំអាតគ្រាប់ស្ងៀតៗចេញ បន្ទាប់ពីហាលរួច (បើអាច គួរធ្វើតេស្តដំណុះគ្រាប់ ដើម្បីរកអត្រាដំណុះគ្រាប់) មុននឹងយកទៅដាំ/ព្រោះ។

គ) វិធីដាំ

- គួរដាំល្ង នៅពេលដីមានសំណើមគ្រប់គ្រាន់
- គួរលាយគ្រាប់ពូជល្ងជាមួយដីម៉ត់ល្អ ឬដីខ្សាច់ ឬផេះ ដើម្បីធ្វើឱ្យការព្រោះគ្រាប់ល្ងបានស្មើល្អ និងមានលក្ខណៈឯកសណ្ឋានជាពិសេស ក្នុងករណីអត្រាគ្រាប់ពូជតិច។
- ត្រូវរក្សាគំលាតពីជួរមួយទៅជួរមួយទៀតចម្ងាយពី ៥០ស.ម ទៅ ៦០ស.ម និងចន្លោះពីគុម្ពមួយទៅគុម្ពមួយទៀតចម្ងាយពី ៣៥ស.ម ទៅ ៤៥ស.ម តែអាស្រ័យទៅលើដីជាតិដីដែលដាំល្ងនោះ។
- ករណីដាំជាជួរ រណ្ដៅដាំល្ង គឺមានជម្រៅពី ២ស.ម ទៅ ៣,៨ស.ម ហើយក្នុង ១រណ្ដៅ ត្រូវដាក់គ្រាប់ពូជចំនួន ២-៣ គ្រាប់។
- បរិមាណគ្រាប់ពូជល្ង ដែលត្រូវប្រើពី ៨ ទៅ ១០ គ.ក្រ/ហ.ត សម្រាប់ធូតដាំជាជួរ និងពី ១០ ទៅ ១២ គ.ក្រ/ហ.ត សម្រាប់ព្រោះដោយដៃ។

៤.៤ ការថែទាំដំណាំ

ក) ការរម្លស់កូន ការជម្រះស្មៅ និងពូនគល់

- ការរម្លស់កូនដើមល្ង ត្រូវដកចេញ ក្រោយពេលកូនល្ងបានអាយុ ១៣ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីដាំ ឬព្រោះ ដោយរក្សាទុកតែកូនល្ងណាដែលមានសុខភាពល្អ ឬ ថ្លោសៗ ក្នុងចំនួនពី ២ ទៅ ៣ ដើមតែប៉ុណ្ណោះក្នុងមួយគុម្ព។
- ការដកជម្រះស្មៅ និងពូនគល់ល្ង ត្រូវអនុវត្ត ក្រោយពេលល្ងបានអាយុ ២៣ ថ្ងៃ។ ការជម្រះស្មៅ និងពូនគល់ល្ងនេះ ត្រូវធ្វើឡើងយ៉ាងហោចណាស់ឱ្យបាន ១ ទៅ ២ ដងក្នុងមួយវដ្តជីវិតរបស់ល្ង។

⚠ បម្រាម/លក្ខខណ្ឌតម្រូវ

- ហាមប្រើថ្នាំពុលកសិកម្ម ឬសារធាតុគីមីហាមឃាត់ ក្នុងការបាញ់សម្លាប់ស្មៅ ឬព្រៃល្បាស់ ។
- គ្រប់សម្ភារ ឬឧបករណ៍(ចប កាំបិត បក ខ្វារ...) មិនត្រូវប្រើលាយឡំគ្នារវាងចម្ការល្ងសរីរាង្គ និងដំណាំអសរីរាង្គផ្សេងៗឡើយ ។
- ករណីប្រើលើដំណាំអសរីរាង្គ គ្រប់សម្ភារ ឬឧបករណ៍ទាំងនោះ ត្រូវតែលាងសម្អាតដោយទឹកស្អាត ឬវិធីផ្សេងៗ ដែលធានាថា គ្មានឆ្លងសារធាតុគីមីហាមឃាត់ មុននឹងយកមកប្រើលើចម្ការល្ងសរីរាង្គ។

ខ) ការគ្រប់គ្រង និងការបង្កើនជីជាតិដី

ការគ្រប់គ្រងជីជាតិដីបានត្រឹមត្រូវ នឹងធានាបាននូវនិរន្តរភាពផលិតកម្ម ប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច និងតុល្យភាពប្រព័ន្ធបរិស្ថាន ជាពិសេស វានឹងជួយបង្កើនសារធាតុ

ចិញ្ចឹមដល់ដំណាំ តាមរយៈប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីដី និងធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពនៃសារធាតុចិញ្ចឹមនៅក្នុងដី។

ដើម្បីជួយថែរក្សា កែលម្អគុណភាពដី ប្រើប្រាស់ដី និងផ្តល់ជីជាតិឱ្យដីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ វិធានជីវចម្រុះនៅលើចម្ការល្ង ត្រូវបានអនុវត្ត ដូចជា ការដាំដំណាំឆ្លាស់ ដំណាំបង្វិល ការប្រើជីស្រស់ ការដាំដើមឈើជារបងរស់តាមព្រំដី ដើម្បីទប់ស្កាត់ការហូរច្រោះ ឬការសឹករិករឹល។

គន្លឹះនៃការអនុវត្តល្អក្នុងការគ្រប់គ្រងជីជាតិដី

❖ **ការដាក់ជីកំប៉ុស្ដិ៍ ឬជីធម្មជាតិ** ដែលបានផ្សំឡើងពីសារធាតុសរីរាង្គផ្សេងៗ លាមកសត្វ និងកាកសំណល់ផ្សេងៗ ដែលរលួយ ហើយទុកឱ្យបំបែកធាតុ (ពុកផុយ) ក្នុងមួយរយៈពេលណានោះ។ តែគ្រប់វត្ថុធាតុដើមទាំងអស់ ដែលផ្សំធ្វើជីកំប៉ុស្ដិ៍ ឬជីធម្មជាតិ មិនត្រូវមានផ្ទុកសារធាតុគីមីឡើយ។

❖ **ការដាក់ជីសរីរាង្គ** គឺជាជីដែលមានការទទួលស្គាល់ និងអនុញ្ញាតឱ្យប្រើដោយស្ថាប័នវាយតម្លៃស្តង់ដារសរីរាង្គឯករាជ្យខាងក្រៅ ដែលស្របតាមស្តង់ដារសរីរាង្គសហភាពអឺរ៉ុប អាមេរិច។ល។

❖ **ការដាំដំណាំជីស្រស់** គឺជាការដាំរុក្ខជាតិនានា សម្រាប់ធ្វើជាជី (ពពួកសណ្តែកកន្ទ្រានខែត្រ ស្មៅ កន្ទុំថេត ជាដើម) រួចភ្ជួរលប់រុក្ខជាតិនោះ គប់ចូលទៅក្នុងដីចម្ការល្ងសរីរាង្គ។

⚠ បម្រាម/លក្ខខណ្ឌតម្រូវ

- ហាមប្រើជីគីមី និងជីសរីរាង្គដែលគ្មានលិខិតបញ្ជាក់ការទទួលស្គាល់ស្តង់ដារសេរីរាង្គពីស្ថាប័នវាយតម្លៃស្តង់ដារសេរីរាង្គឯករាជ្យខាងក្រៅ។
- ហាមប្រើលាកមសត្វដែលចិញ្ចឹមបែបអាជីវកម្ម (ផ្តល់ចំណីរោងចក្រ) កាកសំណល់ផ្ទះបាយ (ផ្ទុកសារធាតុគីមី) សម្រាប់ផ្សំជាជីធម្មជាតិ ឬជីកំប៉ុស្តិ៍ឡើយ។

- ហាមប្រើកាកសំណល់របស់មនុស្ស (លាមក ទឹកម៉ូត្រ សំណល់ពីបង្គន់ ។ល។) ដើម្បីជាជីសម្រាប់ប្រើលើដំណាំល្ងសរីរាង្គឡើយ។

- ហាមដុតកាកសំណល់សរីរាង្គក្នុងចម្ការដាំល្ងសរីរាង្គ។

គ) ការគ្រប់គ្រងទឹក

ដំណាំល្ង គឺមានភាពធន់ទ្រាំនឹងភាពរាំងស្ងួត ក៏ប៉ុន្តែការទទួលបានបរិមាណទឹកភ្លៀងតិចជាង ៥០៨ ទៅ ៦៦០មីលីម៉ែត្រ ក្នុងមួយឆ្នាំ ធ្វើឱ្យការលូតលាស់មិនល្អ និង ទិន្នផលធ្លាក់ចុះដែរ។ ដូច្នេះ ដំណាំល្ង គួរត្រូវស្រោចស្រពយ៉ាងហោចពី ៣ ទៅ ៤ ដង ក្នុងមួយវគ្គជីវិតរបស់វា ក្នុងករណីគ្មានទឹកភ្លៀង។ ការស្រោចស្រពដំណាំល្ង គួរត្រូវអនុវត្ត ដូចខាងក្រោម៖

- ស្រោចទឹកលើកទី ១៖ នៅពេលចេញស្លឹក ៣ ទៅ ៤
- ស្រោចទឹកលើកទី ២៖ នៅពេលជិតចេញផ្កា
- ស្រោចទឹកលើកទី ៣ និង ៤៖ នៅពេលចេញផ្កា

☞ **ចំណាំ៖** កម្រិតសំណើមច្រើនពេក មុនពេលដំណុះ និងដំណាក់កាលកំពុងចេញផ្កា វាមានផលប៉ះពាល់ខ្លាំងបំផុត ពីព្រោះអាចបង្កឱ្យកើតជំងឺផ្សិត និងជំងឺរលួយបានយ៉ាងងាយទៅលើគ្រាប់ ឫស និងផ្កា។

⚠ **បម្រាម/លក្ខខណ្ឌតម្រូវ**

- ហាមប្រើទឹកដែលមានផ្លូងសារធាតុគីមីហាមឃាត់ យកមកស្រោចស្រពលើដំណាំលូសរីរាង្គ។
- ហាមប្រើប្រាស់ទឹកលើដី និងទឹកក្រោមដីសម្រាប់ធ្វើការស្រោចស្រពដំណាំលូហួសកម្រិតដែលធ្វើឲ្យរីងស្ងួតអស់(គ្មានទឹកសម្រាប់សត្វផឹក ឬងាប់ត្រី) និងបាត់បង់គុណភាពនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និងជីវចម្រុះក្នុងតំបន់។

ឃ. ការគ្រប់គ្រងសត្វល្អិតចង្រៃ

- **ពួកចៃ(Aphids)៖** ជាសត្វល្អិតម្យ៉ាងមានរាងសំប៉ែត ពណ៌ស មានជើងច្រើនដែលរស់នៅជញ្ជក់យករុក្ខរសពីរុក្ខជាតិ ដែលធ្វើឱ្យកូនលូលូតលាស់មិនពេញលេញ និងបំផ្លាញត្រួយផ្កាដែលមិនទាន់រីក។
- **សុច មមង់ និងដង្កូវមាស់** ក៏ជាសត្វល្អិតបំផ្លាញដល់ដំណាំលូដែរ។

- **ពីងពាងក្រហម កណ្ដូប ដង្កូវ** សុទ្ធតែរាតត្បាតនៅលើដើមល្ង តែមិនមានការបំផ្លាញច្រើនឡើយទៅលើដំណាំល្ង។

- **ស្រមោច** បំផ្លាញដោយបឺតជញ្ជក់នូវទឹកដមដើមល្ង និងជាពិសេស កូនល្ងនៅតូចៗ ដែលធ្វើឱ្យល្ងមានការលូតលាស់យឺត និងការដុះលូតលាស់មិនស្មើគ្នា។

- **រុយស** បំផ្លាញដោយចោះ និងបឺតជញ្ជក់នូវរុក្ខរសពីស្លឹក ធ្វើឱ្យដំណាំខ្សោយ និងកាត់បន្ថយការលូតលាស់ ព្រមទាំងធ្វើឱ្យដំណាំប្រែពណ៌លឿង និងជ្រុះស្លឹក ដែលធ្វើឱ្យដំណាំងាប់។ ម្យ៉ាងវិញ សត្វនេះបានបង្កើតផ្សិតនៅលើស្លឹក។

គន្លឹះនៃការអនុវត្តល្អក្នុងវិធានការណ៍ការពារ៖

- ការប្រើពូជដែលធន់នឹងសត្វល្អិត
- ការដាំដំណាំឆ្លាស់
- ការដាំដំណាំផ្ទិលជុំ
- ការសាបព្រួសទាន់ពេលវេលា
- ការធ្វើអនាម័យដំណាំ
- ការរក្សាពពួកសត្វល្អិតមានប្រយោជន៍នៅក្នុងចម្ការល្ង។

ង) ជំងឺលើដំណាំល្ង និងវិធានការគ្រប់គ្រង

- **ជំងឺអុចស្លឹក** (Leaf spot) បង្កដោយបាក់តេរី Pseudomonas syringae pv. sesami។ ការបំផ្លាញរបស់វា គឺធ្វើឱ្យស្លឹកមានស្នាមពណ៌ត្នោតចាស់ បន្ទាប់មករីករាលដាលដល់ដើម និងផ្លែ, និងធ្វើឱ្យស្លឹកចាប់ផ្តើមរោយ និងងាប់ដើម។

- **ជំងឺរួញស្លឹក** (Leaf curl) បង្កដោយមេរោគ Nicotiana។ ការបំផ្លាញរបស់វា គឺធ្វើឱ្យស្លឹកចាប់ផ្តើមរួញ និងការលូតលាស់របស់ដំណាំ គឺយឺតយ៉ាវ។

គន្លឹះនៃការអនុវត្តល្អក្នុងវិធានការណ៍ការពារ៖

- ជ្រើសរើសពូជដែលធន់នឹងជំងឺ
- ហាលដីឱ្យបានល្អ
- ដាំដំណាំឆ្លាស់ ឬចម្រុះ
- ដាំដំណាំបង្វិល។

⚠ បម្រាម/លក្ខខណ្ឌតម្រូវ

- ហាមប្រើថ្នាំពុលគីមី ដើម្បីកម្ចាត់ជំងឺ និងសត្វល្អិតចង្រៃ
- គ្រប់វត្ថុធាតុដើមដែលផ្សំជាថ្នាំពុលធម្មជាតិ សម្រាប់កម្ចាត់សត្វល្អិត ឬជំងឺ មិនត្រូវឆ្លងសារធាតុគីមី ឬលាយឡំជាតុកខ្វក់។
- ហាមប្រើថ្នាំជក់ (ថ្នាំខ្លាំង) ដែលមានសារធាតុនីកូទីនសុទ្ធមកធ្វើជារុក្ខជាតិផ្សំសម្រាប់កម្ចាត់សត្វល្អិតចង្រៃ។

៥. ការប្រមូលផល និងក្រោយពេលប្រមូលផល

៥.១ ការប្រមូលផល

ការប្រមូលផលដំណាំល្ង អាចត្រូវចាប់ផ្តើម បន្ទាប់ពីដាំបាន ៩០ថ្ងៃទៅ ១៥០ថ្ងៃ អាស្រ័យទៅតាមប្រភេទពូជដែលបានដាំដុះ។ តែបើការប្រមូលផលលឿនពេក ឬយឺតពេក វានឹងធ្វើឱ្យបាត់បង់ទាំងគុណភាព និងទាំងបរិមាណ។

ក) សញ្ញានៃដំណាំល្ងដែលអាចប្រមូលបាន

- ផ្លែល្ងទុំបាន ៧៥% និងប្រែជាពណ៌ត្នោត ហើយផ្លែត្រៀមបែកមាត់ចាប
- ដំណាំល្ងចាប់ផ្តើមស្ងួតនៅខាងលើកន្លែងដែលត្រូវបានកាត់/ប្រមូលផល
- ដើម និងស្លឹកបានប្រែពណ៌ពីបៃតង ទៅលឿង ហើយពីលឿង ទៅក្រហម
- ស្លឹកក៏ចាប់ផ្តើមជ្រុះពីដើម។

ខ) វិធីប្រមូលផល

- ការប្រមូលផលល្ង ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយដៃ តាមរយៈកាត់ដើមល្ងដែលទុំនោះដោយប្រើកណ្តៀវ កាំបិត ឬឧបករណ៍ផ្សេងៗ។ តែគួរចៀសវាងការប្រមូលផលល្ងដោយដកទាំងឫស ពីព្រោះអាចឆ្លងសារជាតុកខ្វក់ ឬបង្កកើតជំងឺផ្សិត (Aflatoxin)។
- បន្ទាប់មក ចងដើមល្ងជាកណ្តាប់ ឬបាច់ឱ្យតឹង រួចដាក់បញ្ឈរត្រង់។
- កណ្តាប់ទាំងអស់ត្រូវចងឱ្យតឹងក្នុង ២ ឬ ៣ថ្ងៃ។
- អំឡុងពេលប្រមូលផល គួរចៀសវាងដាក់កន្សោមផ្លែផ្កាប់ចុះក្រោម ឬប៉ះពាល់ជាមួយដី ដែលនាំឱ្យបាត់បង់ទិន្នផល ដោយសារចាប់ផ្តើមបែកលើដី។

៥.២ ក្រោយពេលប្រមូលផល

ក) ការរៀបចំទីតាំងហាល និងការហាលសំងួត

- ជ្រើសរើសទីតាំងហាលដែលមិនមានហានិភ័យ ឬការឆ្លងសារធាតុគីមីនានា ដូចជាការសាយភាយនៃថ្នាំពុលគីមី និងឆ្ងាយពីម្លប់។
- រៀបចំដីឱ្យបានស្មើល្អ ស្អាត ទួលខ្ពស់ និងគ្មានហានិភ័យពីការដាំទឹក អំឡុងពេលហាល ដើម្បីរក្សាគុណភាពផលិតផល និងការពារពីកត្តាចង្រៃ ដូចជា កណ្ដៀរ ស្រមោច ជាដើម។
- យកតង់ ឬថង់ផ្លាស្ទីកស្អាត ឬថ្មីដាក់ក្រាលពីក្រោម និងសម្រាប់ក្របពីលើនៅពេលយប់ និងពេលភ្លៀង។
- ក្រោយពីរៀបចំកន្លែងហាលរួច យកកណ្ដាប់ ឬបាច់ល្ងដែលទើបប្រមូលផលរួច មកដាក់តម្រៀបដោយបញ្ឈរឱ្យត្រង់ចំពន្លឺព្រះអាទិត្យ និងខ្យល់។
- បន្ទាប់ពីហាលបាន ២ ឬ ៣ថ្ងៃ ត្រូវបង្វិលកណ្ដាប់/បាច់ល្ងណាដែលមិនសូវចំពន្លឺព្រះអាទិត្យល្អ គឺលៃយ៉ាងឱ្យចំពន្លឺម្ដង ដើម្បីធានាថា វាស្ងួតល្អទាំងអស់។
- ក្នុងរយៈពេល ២ សប្ដាហ៍ បាច់ល្ងនោះ អាចធ្វើការបោកបែនបានហើយ។

ខ) ការបោកបែន និងការសំអាត

ក្រោយពីប្រមូលផលរួចក្នុងរយៈពេល ២ សប្ដាហ៍ ការបោកបែន និងការសំអាតគ្រាប់ល្ង ត្រូវអនុវត្តដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដើម្បីជួយកាត់បន្ថយនូវការចម្លងសារធាតុកខ្វក់ និងការបាត់បងគ្រាប់ល្ង អំឡុងពេលដំណើរការបោកបែន និងការសំអាត។

៦ គន្លឹះនៃការអនុវត្តល្អក្នុងការបោកបែន និងការសំអាតៈ

- រៀបចំកន្លែងបោកបែន និងសំអាតល្ងសរីរាង្គ ត្រូវនៅឱ្យដាក់ដោយឡែកពីគេ
- ប្រើតង់ ឬថង់ផ្លាស្ទីកដែលមានទំហំសមស្របសម្រាប់ក្របកន្លែងបោកបែន និងកន្លែងសំអាត។ ប៉ុន្តែ តង់ ឬថង់ផ្លាស្ទីកដែលប្រើនោះ ត្រូវមិនប្រឡាក់ជាប់ដី ធូលី គ្រាប់ស្មៅ គ្រួសសារធាតុគីមីហាមឃាត់។

- ត្រូវយកបាច់ ឬកណ្តាប់ដើមល្ងដែលបានហាល មកគោះ ឬវាយដោយដំបងរហូតដល់គ្រាប់ល្ងជ្រុះអស់។
- បន្ទាប់មក គ្រាប់ល្ងដែលទើបបោកបែនរួច ត្រូវយកទៅរោយសំអាតដោយដៃ ឬដោយឧបករណ៍រោយ ដើម្បីយកចេញនូវសារធាតុផ្សេងក្រៅពីគ្រាប់ល្ង។
- រក្សាជុំវិញកន្លែងបោកបែន និងសំអាតនោះឱ្យស្អាតជានិច្ច ពីព្រោះកម្ទេចកំទី ឬគ្រាប់ល្ងដែលជ្រុះនោះ នឹងទាក់ទាញសត្វល្អិតចង្រៃមក។
- ករណី គ្រាប់ល្ងដែលទើបបោកបែន/សំអាតរួច មានកម្រិតសំណើមលើស ៧% មិនត្រូវវេចខ្ចប់ទុកក្នុងរយៈពេលយូរទេ ពីព្រោះនាំឱ្យខូចគុណភាព។
- រក្សាទុកគ្រាប់ល្ងសរីរាង្គដែលទើបបោកបែន និងសំអាតរួច នៅក្នុងសំបកវេចខ្ចប់ថ្មី/ស្អាតដែលជាប់សារធាតុគីមី ហើយត្រូវដាក់ឱ្យនៅដាច់ពីគេ កន្លែងសុវត្ថិភាព និងស្អាត។

គ) ការដឹកជញ្ជូន

ការដឹកជញ្ជូនល្ងសរីរាង្គ គួរត្រូវយកចិត្តទុកបំផុត ដោយគិតចាប់ពីការលើកដាក់ និង អំឡុងពេលដឹកជញ្ជូន ដើម្បីការពារការឆ្លងសារធាតុគីមី និងធានាបាននូវផលិតផលល្ងសុវត្ថិភាព។ មួយវិញទៀត ការដឹកជញ្ជូនយឺតយ៉ាវ/ពន្យាពេល នាំឱ្យបាត់បង់គុណភាពផលិតផល ជាពិសេសក្នុងករណី កម្រិតសំណើមក្នុងគ្រាប់ល្ងលើសពី ៧%។

គន្លឹះនៃការអនុវត្តល្អក្នុងការដឹកជញ្ជូន៖

- មធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន (ឡាន គោយន្ត...) ត្រូវតែលាងសំអាត និងធានាថាគ្មានការចម្លងសារធាតុគីមីហាមឃាត់ មុននឹងធ្វើការដឹកជញ្ជូន។
- រៀបចំមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនជាមុន ដើម្បីធានាថា ការដឹកជញ្ជូនទាន់ពេលវេលា ដើម្បីចៀសវាងទុកគ្រាប់ល្ងដែលច្រកចូលក្នុងបាវនោះ ត្រូវនឹងពន្លឺព្រះអាទិត្យយូរ ឬត្រូវនឹងប្រភពនៃការចម្លងភាពកខ្វក់នានា និងមានហានិភ័យនៃការលួច/ការបាត់បង់។
- ពេលលើក និងដាក់បាវល្ង ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ពីព្រោះចៀសវាងការរហែកសំបកបាវ ដែលនាំបាត់បង់គ្រាប់ល្ង និងប៉ះជាប់នឹងផ្ទៃចម្លងភាពកខ្វក់។

ឃ) ការទុកដាក់ និងថែទាំគ្រាប់ល្ង

គ្រាប់ល្ង ត្រូវបានរក្សាទុកនៅកន្លែងងងឹត និងមានកម្រិតសំណើមទាប (ត្រឹមតែ ៧% ចុះក្រោម)។ ប្រសិនបើ រក្សាទុកនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌបែបនេះ គ្រាប់ល្ង នឹងអាចរក្សាទុកបានរយៈពេលមួយឆ្នាំ។ បើសីតុណ្ហភាពត្រជាក់ខ្លាំងពេក ក៏អាចបណ្ដាលឱ្យខូចខាតដល់គ្រាប់ល្ង និងធ្វើឱ្យល្ងគ្មានតំលៃនៅលើទីផ្សារឡើយ។

គន្លឹះនៃការអនុវត្តល្អក្នុងការទុកដាក់គ្រាប់ល្ង៖

- នៅពេលគ្រាប់ល្ង ត្រូវរក្សាទុកលើសមួយឆ្នាំ សីតុណ្ហភាពបន្ទប់រក្សាទុកគ្រាប់ល្ង ត្រូវស្ថិតក្រោម ២០ អង្សាសេ ហើយបើសីតុណ្ហភាពខ្ពស់ជាងនេះ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សមត្ថភាពដំណុះរបស់គ្រាប់ល្ង។
- បន្ទប់រក្សាទុកគ្រាប់ល្ងសរីរាង្គ ត្រូវឱ្យដាច់ចេញពីផលិតផលអសរីរាង្គ។

- មុននឹងយកគ្រាប់ល្ងសរីរាង្គទៅរក្សាទុក បន្ទប់រក្សាទុកល្ង ត្រូវសំអាតឱ្យបានល្អ ហើយត្រូវប្រាកដថា វាមានខ្យល់ចេញចូលគ្រប់គ្រាន់ និងគ្មានការឆ្លងសារធាតុកខ្វក់។ បន្ទប់រក្សាទុកនេះ ត្រូវដាក់សំណាញ់ដែកឱ្យបានជិតល្អ ដើម្បីការពារសត្វល្អិត កណ្ដុរ សត្វស្លាបចូល។
- បាវដែលច្រកគ្រាប់ល្ង គួររក្សាទុកនៅលើបាឡែតឈើស្អាត ដោយរក្សាគម្លាតសមស្រប ពីបាឡែតមួយទៅបាឡែតមួយទៀត ដើម្បីឱ្យខ្យល់ចេញចូលជុំវិញបានគ្រប់បាវ។
- បន្ទប់រក្សាទុកល្ង ត្រូវត្រួតពិនិត្យយ៉ាងហោច ១ ដងក្នុងរយៈពេល ២ សប្ដាហ៍ ដើម្បីពិនិត្យមើលគ្រាប់ល្ង ក្រែងមានការបំផ្លាញពីសត្វល្អិត សត្វកណ្ដុរ ឬលិចទឹក ។ល។ បើមានការបំផ្លាញ ឬការខូចខាតកើតឡើង វិធានការចាំបាច់ណាមួយត្រូវតែអនុវត្តភ្លាមៗ។
- ហាមរក្សាទុកថ្នាំពុលគីមី និងធុងបាញ់ថ្នាំពុលគីមី ព្រមទាំងបាញ់ថ្នាំពុលគីមីនៅក្នុងបរិវេណបន្ទប់រក្សាទុកគ្រាប់ល្ងសរីរាង្គ។

⚠ <u>បម្រាម/លក្ខខណ្ឌតម្រូវ</u>

- សម្ភារ/ឧបករណ៍(កណ្ដៀវ ល្អី តង់ គោយន្តដឹក...) ដែលប្រើក្រោយពេលប្រមូលផល មិនត្រូវប្រើលាយឡំគ្នា រវាងល្ងសរីរាង្គ និងកសិផលអសរីរាង្គ។
- ក្នុងករណីប្រើសម្ភារ/ឧបករណ៍នោះចូលគ្នា ត្រូវលាងសម្អាតឱ្យបានស្អាត មុននឹងយកមកប្រើលើល្ងសរីរាង្គ ។
- ហាមប្រើសម្ភារវេចខ្ចប់ (សំបកបេ...) ដែលធ្លាប់វេចខ្ចប់ផលិតផលគីមី យកមកវេចខ្ចប់ល្ងសរីរាង្គ ។

៦. ការវិភាគសេដ្ឋកិច្ច

ក. តារាងចំណាយ

រាយមុខចំណាយ	ចំនួន/ឯកតា	តំលៃរាយ	តំលៃសរុប
ការរៀបចំដី៖			
ការសំអាតដី (កាប់ព្រៃល្បាស់)			
ភ្ជួរហាលដី សម្រាប់ដាស់ដី			
ភ្ជួរ និងរាស់សម្រាប់ព្រោះ/ដាំ			
…………………….			
សម្ភារ/ជាតុចូល៖			
ទិញគ្រាប់ពូជល្ង			
ទិញជីសរីរាង្គ			
ទិញគ្រាប់ពូជដំណាំគម្របដី			
………………………..			
កម្លាំងពលកម្ម៖			
ការភ្ជួររាស់ដី			
ការរៀបចំរង			
ការព្រោះ/ដាំ			
ការប្រមូលផល			
ការហាលសំងួត			
ការបោកបែន/សំអាត			
…………………….			
ឈ្នួលឧបករណ៍៖			
ការបូមទឹក			

………………			
ដឹកជញ្ជូន *ឧបករណ៍ផ្សេងៗ/សម្ភារ* ………………………….			
		សរុបចំណាយ	

ខ. តារាងចំណូល

រាយមុខចំណូល	ចំនួន/ឯកតា	តំលៃរាយ	តំលៃសរុប
		សរុបចំណាយ	

គ. ការវិភាគចំណេញខាត

បរិយាយ	ចំនួនទឹកប្រាក់
ចំណាយសរុប (ក) (ចម្លងពីតារាងទី ១)	
ចំណូលសរុប (ខ)	
ចំណេញ/ខាត សរុប (ខ - ក)	

ឯកសារយោង

1. ក្រុមជំនួយបច្ចេកទេសកសិកម្ម (TA-AGRI) និងនាយកដ្ឋានគ្រប់គ្រងធនធានដីកសិកម្ម(DALRM), ប្រព័ន្ធដាំដុះដំណាំល្ងលើដីស្រែ។ កម្មវិធីការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក និងការផ្លាស់ប្តូរវិស័យកសិកម្មសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា (WAT4CAM) ដំណាក់កាលទី ១។

2. ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ដំណាំល្ង។ Retrieved July 9, 2024 from https://elibrary.maff.gov.kh/assets/files/books/72d6441161fd34b91ecd8444677780671531902778.pdf

3. Bruno, D., (2014) Training manual: Farmer’s Guide for the Production and Post-harvest Handling of Sesame Products in NIGERIA. Retrieved August 3, 2024 from https://standardsfacility.org/sites/default/files/PG_172_Annex_I-_Farmers_guide.pdf

4. FiBL (2022) Technical guide 2022/No. 1353, 20 steps to improve organic sesame production. Retrieved August 3, 2024 from https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1353-sesame-ethiopia.pdf

5. Geremew, T., Adugna, W., Muez, B., Hagos, T., (March 2012) Sesame Production Manual. Retrieved August 3, 2024 from https://www.researchgate.net/publication/301771324_Sesame_production_manual

6. IFOAM (July 13, 2023) Presentation on Guidance & Explanation of Group Certification Requirement according to the New EU Organic Regulation 2018/848

7. Ministry of Agriculture and Environmental Protection of TURKMENISTAN (2021) Manual for Cultivation of Sesame. Retrieved August 3, 2024 from https://www.tohi.edu.tm/usuly-gollanma/en/file/6.pdf

រៀបរៀងដោយ ៖

លោក មាង សារឿន, អ្នកសម្របសម្រួលផ្នែកសិកម្ម (**AVSF**)

012 820 454, s.meang@avsf.org

AVSF
AGRONOMES & VÉTÉRINAIRES
SANS FRONTIÈRES RÉSEAU VSF INTERNATIONAL

អង្គការ អ្នកក្សេត្រសាស្ត្រ និងពេទ្យសត្វគ្មានព្រំដែន (AVSF)

ការិយាល័យ៖ ផ្ទះលេខ143 ផ្លូវ69 សង្កាត់បឹងទំពុន ខណ្ឌមានជ័យ ភ្នំពេញ

ទូរសព្ទ៖ (+855) 23 215 037

អ៊ីម៉ែល៖ avsf@online.com.kh, គេហទំព័រ៖ www.avsf.org